

3 kérdés

Fontos Sándor festő-művészhez

A hír nemes gesztusról tudósított a napokban. Fontos Sándor festőművész Üllésnek ajándékozta 15 művét. Mit jelent számára ez a megyehatáron elterülő település?

— Ha Üllésről szólok, mindig lírai gondolatok jutnak eszembe. Az ötvenes évek nehézségeivel, megálázottsággal, levegőtlen-séggel teli időszak után ez a község jelentette számomra a nyugalom, a megbékélés, az emberekkel való egymásratalálás, a bizalom és a szeretet szigetét. 1957-től 1969-ig tizenhárom esztendő töltött el feleségemmel és öt gyermekünkkel az Ülléshez tartozó galambosi iskolában. Ott is laktunk: nevelői lakásában, az én soványka fizetésemre a pedagógus-föld és a kert művelésével egészítették ki. A tanyai iskola mellett szép öszibarackot telepítettem, neveltem, gondoztam a fákat, gyönyörű gyümölcsöket szüreteltem. Kedvet csináltam a környékbeli parasztereknek is az öszibarackosok telepítéséhez, sokan követték példámot. Az emberek és köztem harmonikus viszony, kölcsönös bizalom fejlődött ki. Akkor én már több éve kiállítóművész voltam, Vinkler László tanítványként főiskolai diplomát szereztem.

— Tudjuk, hogy elkötelezett, kommunista művész. Meggyőződésem, ez a nemes tett a tartalmas elkötelezettség szép példája. Mik a reményei?

— Sosem fogom elfelejteni életem első társlátogatását. Mint afféle szegénygyerek, csak képzős koromban jutottam el kiállításra. De Tihanyi Lajos képeinek élménye egy életre elkísér. A gyerekek számára — jövőnk érdekében — rendkívül fontos a nevelő, formáló közeg. Az élmények lelkükben, tudatukban kitörőhettelen nyomokat hagynak. Ha például tartalmas, hatásos, élményekben gazdag vizuális ingerek érik naponta, arra építeni lehet, azon magasabb szintű kultúra fejleszhető. Ha ennek felismerése és az ehhez való hozzájárulás elkötelezettség, akkor azt büszkén vállalom.

etnografiai érdekességei, hanem az üllési néppel együtt élő és érző művész hiteles alkotásai, melyek az itteni parasztság nagyműltű hagyományokon nyugvó életmegtükrözését tolmácsolják. Emlétemek majd tizenöt boldog évét kapta tőlük. Most, újabb másfél évtized múltával „törleszteni” szeretett volna?

— Régi dédelgetett vágyam, hogy valahogy köszönetet mondjak az üllési embereknek. Úgy érzem, most értek meg a feltételek. Abból a korszakból megőriztem húsz-huszonöt képet, tizenötöt az üllésieknek ajánlódoktam. Abból a talajból sarjadtak, az ott élő emberek voltak modelljeim. A tájház megnyitásáig az iskolagalériában láthatók. Avatása kapcsolódott az ideai képzőművészeti világhét központi gondolatához: Képzőművészet az iskolában. Számomra úgy tűnik, jó ügyet szolgálók. A Fonó együttes — az iskolaigazgató, Juhari János vezetésével — a tiszta népi kultúrát élesztgeti, ápolja és terjeszti, csak úgy, mint a népi himnuszokkor. Ezekhez az erőfeszítésekhez igyekeztem hozzátenni a magam képességei szerint. Jó látni, amint a gyarapodó anyagi jólét átcsap szellemi minőségbe.

— Erről a korszakról írta Szeles József monográfiájában, hogy „Fontos Sándor falusi ábrázolást... nem egy falura kiránduló festő

Tandi Lajos

Az embert szolgáló városokért

Hazánkban a fővárossal együtt manapság összesen százkilenc város van. Történelmük, a gazdasági és a társadalmi életben betöltött szerepük élesen megkülönbözteti őket egymástól, hiszen Magyarországon ugyanúgy volt városformáló tényező az ipar és a kereskedelem (Miskolc, Győr, Salgótarján, Komló, Dunaújváros), mint a messzeföldről diákokat és tanárokat vonzó ósi iskolák (Debrecen, Pécs, Sárospatak), vagy a közlekedési csomópont jellege, párosulva a természetes víziúttal (Szolnok, Szeged, Komárom, Baja), de ezek közé sorolhatjuk a bányászati is (Pécs, Tatabánya, Ajka, Várpalota), akár csak a régmúltban megszervezett állami és egyházi közigazgatást (Eger, Veszprém, Esztergom, Kalocsa esetében).

A XX. század utolsó negyedének magyar városait nagyon nehéz kategorizálni, funkcióik egyre sokrétűbbek lettek, szemünk előtt forrottak össze 20–40 kilométeres környékekkel, természetes vonzókörzettel. A mai városra éppúgy jellemző az ipari-kereskedelmi-igazgatási funkció, mint az, hogy a közlekedés, a kereskedelem, a foglalkoztatás és az iskolák útján szervezi a környezetét.

A Magyar Tudományos Akadémia Településtudományi Társasága a napokban tartott ülésén városaink lakóterületeinek helyzetével foglalkozott: megvizsgálta: városaink lakóterületei ma hogyan szolgálják a távolabbi társadalmi-gazdasági céljainkat. Amint a tanácskozáson elhangzott, hazánkban a felzárkózás óta 415 lakótelep épült — ebből 93 a fővárosban —, s közülük 149 olyan, amelyeken belül legalább ezer lakás van. A lakóterület társadalmunk legkisebb, még évszázadokon keresztül meghatározó egységének, a családnak az élőhelye: színtere munkakerőnk naponkénti újratermelésének, nagyon fontos tehát, hogy mennyiben felel meg mindezen céloknak.

Súlyos örökségek szakadtak társadalmunkra a régen kialakult városstruktúrából, városállományból. Vannak olyan belvárosaink — Miskolcon, Pápán, Keszthelyen — ahol szinte már sem lakni, sem közlekedni nem lehet, s vannak olyanok, amelyek milliárd forintokból átalakítva-felújítva, a

regi értékeket megőrizve — hiányoztak az elemi szolgáltatások is: a gyermekintézmények, a bevásárlócentrumok, a javító- és tisztítóhálózat. Elkövetkezendő évtizedeink feladata — természetesen tetemes többletköltséggel — ezeknek a hibáknak a kiküszöbölése, amennyiben erre még nyílik lehetőség.

Az elmúlt néhány évben a lakásépítésben irányváltásra került sor: a lakások többsége a jövőben magán-erőből épül. Az valamennyiünk számára világos, hogy ezeket a lakásokat is — legyenek azok egy-, vagy többszintesek — szervezeten, teletszerűen kell megépíteni. Nem szabad megengedni, hogy a hibába esnünk, hogy a látványos eredmény — több, sőt sok lakás — érdekében nem veszünk figyelembe olyan alapvető szempontokat, mint a környezetvédelem, a munkahely megközelíthetősége, a család napi bevásárlásainak megoldása, a bölcsődék, óvodák, iskolák, egyéb művelődési intézmények közelsége. Ezek az ismérvek teszik-tehetik emberlétük lakótelepeinket városainkat. És csak is az embert szolgáló városok tehetik otthonná a lakóhelyet.

Hegyes Zoltán

Árvízvédelem, folyószabályozás

A Magyar Hidrológiai Társaság szegedi területi szervezete és az ATIVIZIG KISZ-eseinek FMKT-szervezete tudományos ülést rendezett tegnap, pénteken Szegeden a város és környéke árvízvédelmi, folyószabályozási rendszerének sajátosságairól. Bevezető előadást Török Imre György osztályvezető tartott. Az 1970-es árvíz utáni fejlesztésekről és a távlati elképzelésekről íjt Sziléri László, az árvízvédelmi műtárgyak általjavítottjainról Andó Mihály, a szegedi Tisza-szakasz folyószabályozási kérdéseiről, köztük a Maros-törököl és a medencés kikötőről Keller Péter tájékoztatta a résztvevőket, a vízügyi szakembereket és a társaság munkatársait.

A dohányzás ellen

Magyarország csatlakozott az Egészségügyi Világszervezet felhívásához. E szerint november 17-ét nyilvánítsák „nemdohányzó nappá” az európai országokban. Ez a nap is jó alkalom lesz arra, hogy felhívják a figyelmet: a dohányzás károsítja a szervezetet.

Annus József: Esti üzenetek

„Most is szívesen szolgáltam, nem számolom, milyen hasznom van belőle, mert úgy gondolom, tán emberek vagyunk...” — mondja Bócsok Lajos nyugalmazott postai kézbesítő, Annus József harmadik novellaskötetében egyik jellegzetes figurája. Az öregek értékrendje, erkölce nyilvánul szabályosan, a novellabeli lakás-összevétel, taggyűlésen, ahol fölhasználják a diákforma fiatalabban kívül senki sem hallgatja, senki sem érti. Miért? „Odavágni mindent, a fene ott egye meg, csak legyek már túl a munkán mielőbb. Mit érdekel a holnap, a következő perc se számít, csak most, ebben a pillanatban legyen meg a söröm, a kényelmem. Nem a szomszéd virága, a magam javát sem érdekelnek már” — tört ki az öreg nyugdíjas, megfogalmazva az övétől olyannyira elkülönült „új” magatartás és életvitel miatti aggodalmát is: „Mi lesz így velünk?”

A szegedi szellemi élet Gyula Művelődési Központban.

Az öntözővíz kacskaringói címmel jelentkezik a szegedi tévéstudió műsora október 30-án, kedden 18 óra 20 perctől az I-es programban.

Egy hang és néhány maszk címmel Gregor József 1979-ben bemutatott műsora, ismétli meg a tévé 2-es programja október 31-én, szerdán este fél 8-tól.

Az Ecranul nostru, a szegedi tévéstudió román nyelvű nemzetiségi műsora november 1-én, csütörtökön 19 óra 40-kor jelentkezik legközelebb a 2. műsorban. Az adást november 3-án, szombaton 8 óra 35-től az I-esen megismétlik.

A Juhász Gyula Tanárképző Főiskola énekkara szólal meg Mihálka György vezényletével október 29-én, hétfőn 17 óra 5 perces kezdettel a Petőfi-adó Üdönsgaikból című műsorában.

Az Oregon-együttes és Jan Garbarek szegedi koncertjeiről számol be a Kossuthadón A dzsessz világa című műsor november 1-én, csütörtökön 23 órától.

egyik organizátorát, a Tiszai táj főszerkesztő-helyettesét eddigi novelláiban és a Hűsvéthető című kisregényében is úgyszólván egyetlen, de sokféle ág-bogú témakör foglalkoztatja. Azok a konfliktusokra figyel és figyelmeztet, amelyek a nagy hazai „népvándorlás”, a társadalmi mobilitás következményei. S bárha immár történelmi távba kerülünk társadalomfejlődésünk és mozgalmak korszakától, a hatások-következmények nyitott szemű és szellemű embernek, igen elevenek. Nem egyszerűen nemzedéki ellentétekről, ütközésekről van szó Annus novelláiban! Hanem azokról az emberi konfliktusokról, melyeket a hagyományos értékeknek fölbomlása és ezek „behelyettesítetlensége” idézett elő.

Például: Annus kitüntetett, sokszor szerepeltetett hősei, az elsőgenerációs értelmiségiek. Ismerik bár, s értik a szülői értékrendet; az ettől szükségképpen, jócskán eltérő maguké, a munkájuk, városi létük által meghatározott új értékviszonyok azonban nem adták nekik. Helyette pusztán életgyakorlatuk van, mely létállapot, a tudatosabbjait örökös önvadás gyötrődésbe, a gyakorlatiasabbjait amolyan felületi kezeléses hányódásba, vagy nemtörődöm cinizmusba kényszeríti.

A fentiek miatti írói — egyszersmind, mindenkor a közösségtől való — aggodalom hangjai mellett a példa fölmutatásának szándé-

kát véljük kiolvasni az Esti üzenetek írásából. A régi, az óregek tartásának, emberiségének szemérmesen titkolt fájdalmaiknak, egészséges életvitelüknek tiszteltét. Mindamelllett, hogy megértő-ironikus rajzolt portréikon a régmúltban bevéődött, anakronisztikus vonásokat is fölfedezhetjük. Vagyis, ami e kötetben írva van, való életünk. A mindennapos tapasztalás pontos, realisztikus rekonstrukciója. Mégis írói újratemetése. Mert bár Annus nem használ tán egyet sem a ma divatos, „modern” írói eszközökből, életés történeiben rendkívül a hangulatteremtő erő; szinte tapintható, érzékletes az atmoszféra. Következésképpen eleven érzelmi hatásokra épülhet, hitelt kap, valószínűsnek, eredendően igaznak hat a gondolat. Következésképpen eredemes és — közösségi gondoktól terhes témái dacára — üdítő olvasmány az Esti üzenetek. Az „üditőt” megmagyarázom. Annus úgyszólván egyedül van a mai irodalomban fönt említtet „állandó” témáival; és nem sok (pályatárs) van a tekintetben sem, hogy elég bátor az idősokkal, parabolákkal, mozaik-töredeztséggel, nyelvi leleményekkel és ficamokkal, szabad asszociációkkal, ki tudja, miegyébbel dolgozók között megadni az olvasónak a közvetlen megértés örömét, az átélés, az azonosulás vágyott lehetőségét. (Szépirodalmi, 1984.)

Sulyok Erzsébet

Műsorajánlat

A Kód-együttes és Andó István műsorát rendezik meg a Délép Vár utca 1. szám alatti inter klubjában ma, szombaton este 7 órai kezdettel. Az előadók tiszteletdíjukat az S. O. S. Gyermekfalu magyarországi egyesülete, a battonyai gyermekintézmény felépítésének támogatására ajánlják fel.

Az NSZK-ból érkezett művészek adnak hangversenyt ma, szombaton este fél 8-tól a Bartók Béla Művelődési Központban: a Georgesmariahütt der Junge Chor és az Osnabrücker das Junge-Bach Kollegium Orchester koncertjén Herbert Vieth vezényel, szólistaként fellép Martin Blasius. A műsorban többek között Bach, Franck, Hassler és Ramin művei szerepelnek.

Mit tudott egy őskori ember? — e kérdésre válaszol a Móra Ferenc Múzeum műzeumi matiné-sorozatának ma, szombaton délelőtt 10 órakor kezdődő foglalkozása, amelyet Komár Iván vezet — régészetről, gyermekeknek.

Dzsesszkoncert lesz ma, szombaton este 7 órától az Ifjúsági Házban: a dzsessz-

muzsika kedvelői Garay Attila triójának és a Szekszárdi Jazz Quartetnek műsorát hallgathatják meg.

A deszki Bánát szerb nemzetiségű néptáncgyűttes jubileumi műsorát rendezik meg ma, szombaton este 7 órai kezdettel a deszki művelődési házban. A műsorban vendégként fellép a Szeged Néptáncgyűttes kamaraegyüttese is.

Figurina címmel rendeznek gyermek műhelyfoglalkozást 7–14 éveseknek holnap, vasárnap délelőtt 10 órától az Ifjúsági Házban. A résztvevő apróságok megtudhatják, mi mindent lehet készíteni például gesztenyéből, papírból, gyertyából — és még sok más anyagból is.

„Ha megérinthetnélek” — ezzel a címmel Gáti Oszkár előadójátékát rendezik meg október 29-én, hétfőn este 7-től az egyetem Ady téri épületének Auditorium Maximilianában. A művész mű-

sorában többek között Andrzejewski-, Ingmar Bergman-, József Attila-, Karinthy Frigyes-, Kosztolányi Dező-, Nagy László- és Pilinszky János-művek hangzanak el.

Műszaki tudományos színvonalunk és gazdasági teljesítményeink címmel dr. Bátyai Jenő tart előadást a Csongrád megyei közgazdasági napok rendezvényeként október 29-én, hétfőn este fél 7-től a Kossuth Lajos sugárút 52. szám alatti Dugonics moziban levő Volán-filmklubban.

Arthur Penn filmjét, a Missouri fejevadászt vetítik Marlon Brando és Jack Nicholson főszereplésével október 29-én, hétfőn este fél 7-től a Kossuth Lajos sugárút 52. szám alatti Dugonics moziban levő Volán-filmklubban.

Spanyolország és Portugália címmel Fülöp Mihály tart diakepekkel illusztrált útibeszámolót október 29-én, hétfőn este 6 órától a Juhász